

A katolikus egyház Magyarországon 1945 és 1989 között a filmhíradók tükrében

Gianone András

A televíziót megelőző korszakban a nagyközönség mozgóképes híradót a filmszínházakban láthatott, amely a hivatalos propaganda leglátványosabb szócsové lett. Ebben a játékfilmek előtt vetített, körülbelül tízperces műsorban általában négy-nyolc, egymással nem, vagy csak lazán összefüggő, rövid (egy-két perces) hír szerepelt, és – a jelenlegi hírműsorokhoz hasonlóan – politikai, társadalmi, kulturális és sporteseményekről, valamint színes érdekességekről kapott tájékoztatást a néző. Időnként egyházi eseményekről is. Ez utóbbi azonban a második világháború után berendezkedő kommunista diktatúrában meglehetősen ritkán fordult elő. 1945 és 1989 között mindössze huszonhét kifejezetten a katolikus egyházzal szembe fordított hír került a mozinézők elé.¹ Jelen írás e „katolikus hírek”, valamint a híradók más témájú híreiben megtalálható „egyházi töredékek” alapján azt kívánja felvillantani, milyen képet adott a filmhíradó a magyar katolikus egyházzal szembe fordított hírekről a második világháború végétől a rendszerváltásig. Erre lehetőséget biztosít és egyben a téma aktualitását adja, hogy nemrég fejeződött be az a több mint egy évtizedes projekt, amelynek köszönhetően az összes eddig fellelt magyar filmhíradót digitalizálták és a világhálón közkinccsé tették.

Áttekintés a magyar filmhíradókról

A Filmhíradók Online időrendben első híre – e cikk írásakor – éppen egy egyházi esemény, az 1913-as Szent Jobb körmenet.² Ettől az alkalmi híradótól kezdve 1991 szeptemberéig több mint háromezer híradó tekinthető meg a weboldalon. Ezek közül *Az Est Film* sorozata az öszirózsás forradalom, a *Vörös Riport Film* hírei a Tanácsköztársaság időszakába, a Magyar Film Iroda által készített, 1924-ben induló *Magyar Híradó*, majd 1931-től *Magyar Világhíradó* nevet viselő, folyamatosan számozott széria 1084 hírösszefoglalója a Horthy-korszakba enged bepillantást.³ A második világháború utáni koalíciós időszak-

¹ Felsorolásukat lásd a mellékletben.

² Egyházi körmenet a Szent Jobbal. A Szent István nap eseményei 1. 1913. március <https://filmhíradokononline.hu/watch.php?id=14728> (letöltés: 2021. május 29.) A cikk további részében az online elérhetőséget nem adom meg azon 1945 és 1989 közötti filmhíradók esetében, amelyeket a mellékletben emeltem ki. A letöltés dátumát sem jelölöm a további híradók esetében, az egységesen 2021. május 29.

³ PETRIK ANDRÁS: A filmhíradók története Magyarországon 1948-ig. In: Hargitai Henrik – Hirsch Tibor (szerk.): Médiatörténet. [online oktatási segédanyag, h. n., é. n.] <http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/mmi.elte.hu/>

ban több párhuzamos híradószorozat készült, de ezek közül csak kettő maradt fenn: a közszolgálatinak tekinthető Magyar Központi Híradó Rt. által 1945 nyarán és őszén megjelentett *Heti Hírek* tíz száma, illetve a kommunista irányítás alatt álló Magyar Filmipari Rt. 112 hírósszefoglalója *Mafirt Krónika*, majd *Mafirt Híradó* néven. A négy-párti koalíció felmorzsolódásával párhuzamosan 1948 márciusában hozták létre a Mafirt jogutódjaként az Új Magyar Filmirodát, amely a teljes filmipar 1948. augusztusi államosításával beolvadt a Magyar Filmgyártó Nemzeti Vállalatba, majd 1950 őszén ismét önállósult Magyar Híradó- és Dokumentumfilmgyár néven. E hírósszefoglalók a *Magyar Híradó* nevet viselték, és 1949 márciusáig folyamatos számozással jelentek meg, majd az 55. adás után, 1949 áprilisától átérttek az évenkénti újraszámzásra. Ettől kezdve – az 1991-es utolsó adásig – a híradó száma egyben kiadásának idejét is jelezte (t.i. az év hányadik hetében született), kivéve 1956 decemberében, amelynek egyetlen híradója a 44-es számot viseli, mivel az előző híradó október végén került adásba.⁴

A Filmhíradók Online adatbázis nagyszerűen kutatható, ugyanis a híradóknak nemcsak a – gyakran utólag adott – címét tartalmazza, hanem az elhangzó szöveget és – általában – a megjelenő vizuális információ kivonatos leírását is.⁵ Ez nagyban megkönnyíti a filmhíradókban való keresést. Jelen íráshoz a 'katolikus', 'egyház', 'bíboros', 'érsek', 'püspök', illetve 'Mindszenty', 'Grósz', 'Czapik' és 'Lékai' szavakra való rákeresés eredményeképpen megjelenő híradók kerültek rostálásra és áttekintésre.

A filmhíradó mint történelmi forrás a sajtóforrások közé sorolható, leginkább egy hetilapra emlékeztet. Ugyanakkor hatása jóval nagyobbak tekinthető bármelyik újságnál egyrészt a mozgókép

szabadbolcseszet/index1bff.html?option=com_tanelem&id_tanelem=576&tip=0 (letöltés: 2021. május 30.). Híradók. <https://filmarchiv.hu/hu/gyujtemenyek/filmgyujtemeny/hiradok> (letöltés: 2021. május 31.) A Horthy-korszak filmhíradóiról lásd BARKÓCZI JANKA: Ezerszemű filmhíradó. Vizuális propaganda Magyarországon. 1930-1944. Budapest 2017., illetve FEKETE BÁLINT: A Horthy-kori filmhíradók kutatása és használata az oktatásban. Médiakutató 15. évf. (2014) 4. szám 13-23.

⁴ Híradók i. m. Az 1945 és 1948 közötti időszakról részletesen lásd PETRIK: i. m., illetve BENE MÁRTON–SÜKÖSD MIKLÓS: „A többiek is próbáltak híradót csinálni, de nem tudtak.” Filmhíradók a koalíciós korszak médiamezőjében Magyarországon, 1945-1948. *Politikatudományi Szemle*. 29. évf. 2020/3. 75–104.

⁵ Ezeknek a javított verziója az 1945 és 1949 közötti (illetve az 1945 előtti) időszak esetében külön pdf dokumentumként is letölthető a <https://filmarchiv.hu/hu/gyujtemenyek/szolgáltatások/filmterjesztes/kutatas> (letöltés: 2021. június 11.) oldalról.

miatt, másrészt pedig azért, mert jóval szélesebb közönséghez jutott el. 1965-ben, a televíziózás magyarországi elterjedésének időszakában, tehát már a nézőszám csökkenésének idején, hetente átlagosan mintegy kétmillió jártak moziba.⁶ A filmhíradó ezért elsődrendű propagandaeszközként szolgált a kommunista pártállam kezében, leszűrhető belőle, mit akart láttatni a magyar társadalommal. A nézőnek ugyan az lehetett az érzése, hogy a valóságot látja, de a hírek szelektálásával, a felvétel megkonstruálásával és az utómunkálatokkal, különösen a narrációval a manipulációra jelentős tér nyílt.⁷ Mindezzel együtt a filmhíradó jelentős kordokumentum, amely bepillantást enged a korszak hétköznapjaiba is.

A filmhíradók hírei a katolikus egyhárról az egypártrendszer kiépítéséig

Közvetlenül a második világháború után a híradókban még kevésbé érzékelhető jelentős változás a katolikus egyháznak a társadalomban betöltött helyével és az állam-egyházi viszonytal kapcsolatosban. Egyedül csak a hírek mennyiségében látható hangsúlyeltolódás: az 1943-as tizenhárom „katolikus” hírrel szemben 1945-ben és 1946-ban mindössze négy ilyen tudósítás szerepelt: az 1945-ös Szent Jobb-körmenet és Mindszenty első budapesti miséje, illetve Mindszenty érseki beiktatása és az 1946-os Szent Jobb-körmenet.⁸ Az 1947-es híradókból pedig – visszatekintve – a vihar előtti csend érzékelhető: egyetlen katolikus eseményről sem tudósítottak.

1948 a fordulat éve a filmhíradókban is: a katolikus egyház, különösen annak prímása, ellenség lett. Három május-júniusi hír a felekezeti iskolák államosításához kapcsolható. Ortutay Gyula kultuszminiszter a katolikus egyháznak az iskolák megtartásáért indított küzdelmét ítélte el, amelyet „lelki terror”-ként és „félrevezető izgatás”-ként jellemezte. Ekkor jelent meg a híradóban az egyházi reakció szókapcsolat, amely novemberre a jól ismert klerikális reakcióvá alakult át.⁹ Már konkrétan az iskolák államosításának szükségességét

⁶ BORSOS ÁRPÁD: A mozi mint innováció magyarországi elterjedése, a hálózat alakulásának földrajzi jellemzői napjainkig. PhD-értekezés. Pécs 2009. 70.

⁷ HOMORÓDY JÓZSEF: A filmhíradó történetéből. In: Homoródy József (szerk.): A magyar film húsz éve 1945–1965. Budapest 1965. 229–234. LÉNÁRT ANDRÁS: A film mint történeti forrás. *Aetas* 2010 (25. évf.) 3.szám, 162–163. PETRIK: i. m. VERECZKI ZSÓFIA: Munka hadának a lépte dobog. *Muszer örökmozgó-képiúság*, 5. évf. 4. szám, 2007. április 18–19.

⁸ A Szent Jobb ünnepélyes visszaadása Szent István ünnepén. *Heti Hírek* 5. Mindszenty József első főpásztori miséje a Bazilikában. *Heti Hírek* 9., Beiktatták Mindszenty József esztergomi érseket. *Mafirt Krónika* 10. Szent Jobb-körmenet Mindszenty hercegprímás vezetésével. *Mafirt Krónika* 34.

⁹ Az iskolák államosítása. *Magyar Filmhíradó* 37. (1948. május)

fejtegette Révai József egy június 13-i beszédében, másnap pedig a pápai ifjúság követelte ugyanazt.¹⁰ 1948 nyarára a kommunista propagandában a fő ellenség a magyar katolicizmus vezetője, Mindszenty bíboros lett. Egy májusi híradó ugyan tudósított még az úrnapi körmenetről, de – visszatekintve – érzékelhető elégedettséggel számolt be Mindszenty távolmaradásáról.¹¹ Júniusban, a munkáspártok egyesítő kongresszusáról hírt adva, a bíboros szemére vetették, hogy püspöktársaival együtt vissza szeretné csinálni a földosztást.¹² A már említett novemberi hír ezt kiegészítette azzal, hogy Mindszenty népellenes pásztorlevelei miatt nem szántják fel az egyházi tulajdonban levő földeket.¹³ Decemberben katolikus diákok és tanárok Mindszenty-ellenes tüntetéséről számoltak be, amellyel az esztergomi érsek letartóztatására igyekeztek a publikumot előkészíteni.¹⁴ 1949 januárjában Mindszenty már hazaárulóként szerepelt a filmhíradóban, a vele együtt perbe fogott, „összeesküvő” Esterházy Pál herceggel.¹⁵ Egy hónappal később a mozinézők egy nagygyűlésről láthattak tudósítást, amelyen visszautasítják a nyugati országok tiltakozását Mindszenty elítélése miatt.¹⁶

A filmhíradók hírei a magyar katolikus egyházzal az 1950–70-es években

A katolikus egyház mint ellenség még az ötvenes évek elején is felbukkant a híradókban,¹⁷ de ettől kezdve mégis jelentős változás figyelhető meg a kommunista diktatúra által sugárzott egyházképben: az egyház mint államhű és a béke ügyét szolgáló, a szocializmust

¹⁰ A Magyar Dolgozók Pártja első értelmiségi nagygyűlése. Magyar Filmhíradó 13. (1948. június) <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=6764>. Diákhonvédek emlékünnepe Pápán. Magyar Filmhíradó 14. (1948. június) <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=6772>

¹¹ Úrnapi körmenet a Várban. Magyar Filmhíradó 13. (1948. június)

¹² A Magyar Dolgozók Pártja egyesítő kongresszusa. Magyar Filmhíradó 15. (1948. június) <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=6780>

¹³ A klerikális reakció szabotálása [Isaszegen] Magyar Filmhíradó 37. (1948. november)

¹⁴ Tüntetés Mindszenty [bíboros] ellen. Magyar Filmhíradó 40. (1948. december)

¹⁵ Filmoperatőr Esterházy [a kastély és a birtok használatbavétele]. Magyar Filmhíradó 45. (1949. január) <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=7014>

¹⁶ Tiltakozás a nyugati rágalomhadjárat ellen Mindszenty perbefogása miatt. Magyar Filmhíradó 50. (1949. február)

¹⁷ Mint például egy elejtett megjegyzés a titóista Grószról. Begyűjtési versenyfelhívás Madarason. Magyar Filmhíradó 1951/27. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=10864>

elfogadó intézmény jelenik meg. A pártállami vezetés kiemelt kérdésként kezelte, hogy az egyházi vezetők esküt tegyenek a magyar alkotmányra, ezzel demonstrálva, hogy elfogadják a kommunista berendezkedést. 1951 és 1976 között a tizenkét „katolikus hír” csaknem fele a hűségesküt letévő főpapokról számolt be. Ezek között természetesen kiemelt helyet foglal el az első, hiszen hosszú küzdelem után, 1951 júliusában sikerült rákényszeríteni a püspöki kart az eskü letételére. Az esemény a szokásos egy-két percnél jóval több időt kapott a híradóban, név szerint felsorolták az egyházmegyék ordináriusait, sőt a szerzetesrendi vezetőket is.¹⁸

A pártállami vezetést azonban nem elégítette ki a hűség kinyilvánítása, aktív támogatást is várt az egyháztól. Ehhez biztosított keretet a békemozgalom, amely – különösen kezdetben – azt a célt is szolgálta, hogy az alsópapság egy részét szembefordítsa az egyházi vezetéssel. A filmhíradó 1950 és 1975 között négyszer szentelt külön hírt békepapi gyűléseknek,¹⁹ és számos egyéb békegyűlés esetében is említést tett a katolikus papság felszólaló képviselőiről, köztük Beresztóczy Miklósról, Horváth Richárdról és Máthé Jánosról, sőt a katolikus békemozgalom 1957-es átszervezése után Grósz József, majd Ijjas József kalocsai érsekekről is.²⁰

A kommunista diktatúrában a – teljesen formális – választásokon való minél magasabb részvétel a rendszer népszerűségét és demokratikusságát kívánta bizonyítani. Ezért a választási agitációba már az 1949-es országgyűlési és az 1950-es tanácsválasztásokon is bevonták a papságot, hogy ők is hangoztassák, minden magyarnak kötelessége a választásokon a Népfront jelöltjeire szavazni.²¹ 1971-ben pedig azt is beletették a választási tudósításba, hogy Kalocsán (ahol akkor a püspöki kar elnöke székelt) a „római katolikus papi vezetők még a misézés előtt leadták szavazatukat”.²² Az egyház és az állam jó viszonyát demonstrálták a parlament pap képviselőiről szóló hírek is, köz-

¹⁸ A Római Katolikus Püspöki Kar eskütétele 1951. július 21-én. Magyar Filmhíradó 1951/30.

¹⁹ Katolikus papok országos értekezlete. Magyar Filmhíradó 1950/32. (augusztus), Katolikus papok országos konferenciája. Magyar Filmhíradó 1951/41. Katolikus papok békegyűlése a Parlamentben. Magyar Filmhíradó 1960/39. Egyházügyi konferenciák Budapesten és Siófokon Magyar Filmhíradó 1975/40. (október).

²⁰ Magyar békekongresszus. Magyar Filmhíradó 1958/24. <https://filmhíradokonline.hu/watch.php?id=13959>, Béke Világkongresszus Moszkvában. Magyar Filmhíradó 1973/45. <https://filmhíradokonline.hu/watch.php?id=21374>

²¹ Tanácsválasztási nagygyűlések vidéken és Budapesten. Magyar Filmhíradó 1950/42. <https://filmhíradokonline.hu/watch.php?id=10427>

²² 1971-es országgyűlési választások. Magyar Filmhíradó 1971/17. <https://filmhíradokonline.hu/watch.php?id=20666>

tük a legismertebb, a már említett Beresztóczy Miklós, aki egy ideig az országgyűlés alelnöke tisztét töltötte be.²³

A filmhíradó a rendszer melletti propaganda más színterein is megjelentetett időnként egyházi személyeket. 1949-ben például egy szövetkezeti gyűlésen, amellyel nyilván azt kívánták demonstrálni, hogy a katolikus egyház is támogatja a kollektivizálást.²⁴ Talán hasonló oka lehetett annak, hogy Grósz érseket 1958-ban mint a mezőgazdasági kiállítást látogatóját mutatták be.²⁵ Természetesen beszámoltak Hamvas Endre csanádi püspök szovjetunióbeli látogatásáról,²⁶ sőt még az a hír is, amely Czapik Gyula temetéséről tudósított, az egeri érseknek az 1954-ben újjáalakuló Népfront ülésén való felszólalásával indított.²⁷

E korszakból az egyetlen, kifejezetten egyházi eseményről szóló hír a második vatikáni zsinat megnyitása volt, amelyen magyar főpásztorok is részt vehettek Hamvas Endre csanádi püspökkel az élen. Erre a nemzetközi imázsát javítani szándékozó és a Vatikánnal való kapcsolatfelvételt tervező Kádár-rendszer adott lehetőséget, mégis meglepő, hogy a zsinat megkezdéséről – és később a második ülésszakáról is – a filmhíradó egyáltalán tájékoztathatott.²⁸

A filmhíradók hírei a katolikus egyházzal a rendszerváltás előtti évtizedben

Lékai László érseki kinevezése után az állam és az egyház együttműködését az is tükrözte, hogy egyes esetekben, különösen az osztrák delegációk látogatásakor, illetve egy alkalommal a portugál államfő esetében is, a program részévé vált az esztergomi érsekkel való találkozó.²⁹ Azt, hogy Lékai bíborost az állam elfogadta, talán az az

²³ Új kinevezések az Országgyűlésben. Magyar Filmhíradó 1961/41. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=16208>

²⁴ Lepsény [az ezredik szövetkezeti gyűlés] Magyar Filmhíradó 49. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=7041>

²⁵ Főpápa a mezőgazdasági kiállításon. Magyar Filmhíradó 1958/40.

²⁶ Két hét után. Egyházi személyek a Szovjetunióban. Magyar Filmhíradó 1958/21.

²⁷ Czapik érsek temetése [Eger]. Magyar Filmhíradó 1956/19.

²⁸ II. vatikáni zsinat Rómában. Magyar Filmhíradó 1962/43. Ökumenikus vatikáni zsinat. Magyar Filmhíradó 1963/41. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=17360>

²⁹ Osztrák-magyar kapcsolatok. Magyar Filmhíradó 1981/47. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22681> Ramalho Eanes portugál elnök látogatása Budapesten és Esztergomban. Magyar Filmhíradó 1979/13. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22229>

1977-es filmhíradó is illusztrálja, amely őt az esztergomi Keresztény Múzeum életébe aktivitást hozó főpásztorként mutatja be.³⁰

Talán a kádári diktatúra puhulását is jelzi, de lehet, hogy csak a televízió elterjedése miatt válságba jutó filmhíradó kiütkeresését tükrözi, hogy az 1980-as évek elején két, a korábbiaktól teljesen eltérő, az egyháznak az embereket szolgáló arcát bemutató hír is adásba kerülhetett. 1981 májusában egy vidéki plébánossal készített interjú töltötte ki a teljes híradót, Uhl Antal atya beszélt a második világháború idején Franciaországban végzett embermentő tevékenységéről.³¹ Egy évvel később pedig a felekezeti egyházi iskolák bemutatása töltötte ki a híradó műsoridejét, amelyből másfél-másfél perc jutott a budapesti Piarista Gimnáziumnak és az egri szemináriumnak.³²

Az 1980-as évek végének egyházi hírei már a rendszerváltást vetítik előre. Egy 1988. szeptemberi híradóban Paskai László esztergomi érsek az egyház és állam négy évtizeddel korábban kialakult viszonya újragondolásának szükségességéről beszélt.³³ Egy hónappal később pedig, az 1948-as úrnapi körmenet után elsőként egy tisztán hitéleti eseményről, a csatukai búcsúról is beszámoltak.³⁴ 1989 májusában az alternatív katonai szolgálat bevezetése kapcsán már az is bekerülhetett a híradóba, hogy korábban a fegyveres szolgálatot lelkiismereti okokból megtagadóknak, akik között katolikusok is voltak, börtönbüntetést kellett elszenvedniük.³⁵

Összegzés

A magyar filmhíradókban megjelenő tudósítások jól tükrözik a katolikus egyház és az állam kapcsolatának alakulását a második világháború után. Az egyház megtörését követően az állammal együttműködő egyház állt a reflektorfényben egészen a rendszerváltás előtti időszakig. A kép természetesen torz, hiszen – ahogy a filmhíradók egyik történetírója megfogalmazta – „általában lényegesebb mozzanatot a tanulmányozáskor: az elhallgatás, amiről nem szólnak.”³⁶ A filmhíradókban 1947 és 1987 között nincs szó nagy egyházi megmozdulásokról, mint például az 1947/48-as Boldogasszony évéről. Nincs szó a szenvedő egyházzól: sem a szerzetesek internálásáról, sem az 1961-es nagy perhullámról. Nem hallhatunk a kisközösségekről sem,

³⁰ Kiállítás az esztergomi Keresztény Múzeumban. Magyar Filmhíradó 1977/31.

³¹ Beszélgetés Uhl Antal plébánossal. Magyar Filmhíradó 1981/19.

³² Egyházi iskolák. Magyar Filmhíradó 1982/20.

³³ Paskai László állam és egyház viszonyának újraértékeléséről. Magyar Filmhíradó. 1988/33.

³⁴ Csatukai búcsú. Magyar Filmhíradó. 1988/39.

³⁵ Alternatív katonai szolgálat. Magyar Filmhíradó 1989/21. <https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=23444>

³⁶ PETRIK: i. m.

és a sort lehetne folytatni. A kommunista diktatúra a neki engedelmeskedő egyházat szerette, de legalábbis azt láttatta a filmvászonon bemutatott hírekben.

Melléklet: A magyar katolikus egyházzól szóló hírek listája 1945-1989

A hír címe	A híradó elnevezése, ³⁷ száma és dátuma, a hír időtartama	A hír internetes linkje
A Szent Jobb ünnepélyes visszaadása Szent István ünnepén	Heti Hírek 5. 1945. augusztus 1'22	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=5923
Mindszenty József első főpásztori miséje a Bazilikában	Heti Hírek 9. 1945. október 0'37	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=5942
Beiktatták Mindszenty József esztergomi érseket	Mafirt Krónika 10. 1945. október 0'44	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6028
Szent Jobb-körmenet Mindszenty hercegprímás vezetésével	Mafirt Krónika 34. 1946. augusztus 1'15	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6211
Az iskolák államosítása	Magyar Filmhíradó 11. 1948. május 1'47	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6744
Úrnap körmenet a Várban	Magyar Filmhíradó 13. 1948. június 0'54	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6765
A klerikális reakció szabotálása [Isaszegen]	Magyar Filmhíradó 37. 1948. november 0'47	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6958
Tüntetés Mindszenty [bíboros] ellen	Magyar Filmhíradó 40. 1948. december 0'56	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=6980

³⁷ A híradók nevét csak 1949-ig jelöltem, ettől kezdve valamennyi híradó a Magyar Filmhíradó nevet viselte.

Tiltakozás a nyugati rágalomhadjárat ellen Mindszenty perbefogása miatt	Magyar Filmhíradó 50. 1949. február 2'29	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=7047
Katolikus papok országos értekezlete	1950/32., augusztus 2'35	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=10379
A Római Katolikus Püspöki Kar eskütétele 1951. július 21-én	1951/30., július 6'44	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=10879
Katolikus papok országos konferenciája	1951/41., október 1'19	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=10935
Czapik érsek temetése [Eger]	1956/19., május 0'52	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=12894
Két hét után. Egyházi személyek a Szovjetunióban	1958/21., május 1'25	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=13925
Főpapok a mezőgazdasági kiállításon	1958/40., szeptember 0'40	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=14591
Egyházi vezetők eskütétele Dobi István előtt	1959/18., április 1'51	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=14940
Katolikus papok békegyűlése a Parlamentben	1960/39., szeptember 0'40	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=15649
II. vatikáni zsinat Rómában	1962/43., október 0'51	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=16848
Püspökök eskütétele a Parlamentben	1964/39., szeptember 0'48	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=17872
Püspökök eskütétele	1969/51., január 1'01	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=19766
Egyházügyi konferenciák Budapesten és Siófokon	1975/40. október 2'54	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=21659

Lékai László állames- küje	1976/8. február 1'17	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=21733
Kiállítás az esztergomi Keresztény Múzeum- ban	1977/31. augusztus 1'09	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=21974
Beszélgetés Uhl Antal plébánossal	1981/19. május 8'41	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=22606
Egyházi iskolák	1982/20. (május) 10'10	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=22728
Paskai László az állam és egyház viszonyának újraértékeléséről	1988/33. szeptem- ber 1'58	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=23249
Csatkai búcsú	1988/39. október 2'35	https://filmhirado-konline.hu/watch.php?id=23275

XXII. évf.

3. szám

A.D. MMXXI

Tartalom

Balogh Margit köszöntése

Fazekas Csaba..... 7

Balogh Margit tanárnő köszöntése

Várszegi Asztrik em. pannonhalmi főapát..... 9

Közlemények

Az első világháború hatása a középfokú oktatásra.

A szombathelyi és kőszegi katolikus főgimnáziumok a nagy háború éveiben

Bakó Balázs..... 11

A lokalitás történetformáló szerepe. Pécs és a pálosok

Bánkuti Gábor..... 21

A plébános és az IKKA utalvány – avagy mi fán terem a gazdasági bűnöző?

Czene-Polgár Viktória..... 29

Újabb adatok Prohászka Ottokár közszerepléseihez

Fazekas Csaba..... 37

Modus vivendi Moszkvával?

Az 1945. évi Flynn-misszió helye XII. Piusz keleti politikájában

Fejérdy András..... 45

Rendszerváltás és egyházak – alulnézetben <i>Gárdonyi Máté</i>	55
A katolikus egyház Magyarországon 1945 és 1989 között a filmhíradók tükrében <i>Gianone András</i>	67
„Elfújta ez a nagy politikai, gazdasági meg háborús vihar a mi gyönyörű intézményünknek, Rendünknek mindenét” Horváth Konstantin ciszterci naplói <i>Cúthné Gyóni Eszter</i>	77
Küzdelem a lelkiismereti és vallásszabadságért – Az Egervári-mozgalom rendezési erőfeszítései 1977 első felében <i>Holló Péter</i>	87
Egy különös találkozó olvasatai. Adalékok a Pap László- ügyhöz <i>Kiss Réka</i>	95
Az édesanyától a kultúrharcig Mindszenty (Pehm) József és a Magyar Kultúra <i>Klestenitz Tibor</i>	105
Serédi Jusztinián és Klebelsberg Kunó konfliktusa az 1928- as üdvözlő beszédek tükrében <i>Sarnyai Csaba Máté</i>	113
Adalékok Mindszenty József és Badalik Bertalan OP kapcsolatához <i>Soós Viktor Attila</i>	121
„Máriás zászlónkat nem látja egyhamar Kassa.” Egy bátor kiállítás 1968-ban <i>Szabó Csaba</i>	133
Az 1913-as erdélyi római katolikus egyházmegyei zsinat formai szabályossága. Összehasonlító elemzés a 19. századi előzmények alapján* <i>Tamási Zsolt</i>	143
„Holtában is beszél” Mindszenty temetése az állambiztonsági iratok tükrében <i>Vörös Géza</i>	155

Adalékok a Szociális Testvérek Társasága és az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszus történetéhez <i>Wirthné Diera Bernadett</i>	163
---	-----

Summaries in English

The impact of the First World War on secondary education. The Catholic grammar schools of Szombathely and Kőszeg in the years of the Great War <i>Bakó, Balázs</i>	173
The Role of Locality in the Formation of History. Pécs and the Paulines <i>Bánkuti, Gábor</i>	173
The parish priest and the IKKA voucher - or what tree does the economic criminal create? <i>Czene-Polgár, Viktória</i>	174
Supplements to Documents of Bishop Ottokár Prohászka's Public Activity <i>Fazekas, Csaba</i>	174
Modus vivendi with Moscow? The 1945 Flynn Mission and Pius XII's Eastern Politics <i>Fejérdy András</i>	175
End of socialism and Churches in Hungary – from a grass- root perspective <i>Gárdonyi, Máté</i>	175
The Catholic Church as depicted in the cinema newsreels of Communist Hungary <i>Gianone, András</i>	176
“Everything of our beautiful establishment, of our Order was blown away by the political, economic and wartime storm.” From the diaries of a Cistercian religious, Konstantin Horváth <i>Cúthné Gyóni, Eszter</i>	176
Efforts of the Egervári movement in the first half of 1977 to achieve a settlement <i>Holló, Péter</i>	177

The Interpretations of a Peculiar Meeting. More Data to the László Pap Case <i>Kiss, Réka</i>	178
From The Mother till the Ecclesiastical Struggle József Mindszenty (Pehm) and the Magyar Kultúra <i>Klestenitz, Tibor</i>	178
Conflict between Jusztinián Serédi and Kunó Klebelsberg, as reflected in their 1928 speeches of greeting <i>Sarnyai, Csaba Máté</i>	179
More Data to the Relation of József Mindszenty and Bertalan Badalik OP <i>Soós, Viktor Attila</i>	179
„Kosice will not see our Mary’s flag any time soon.” A brave stand in 1968 <i>Szabó, Csaba</i>	180
The formal regularity of the 1913 Transylvanian Roman Catholic Diocesan Synod. Comparative analysis based on 19th century antecedents. <i>Tamási, Zsolt</i>	180
„He’s talking dead.” Funeral of Mindszenty in light of state security records <i>Vörös, Géza</i>	180
New details about the role of the Sisters of Social Service concerning the Eucharistic Congress of 1938 in Budapest <i>Wirthné Diera Bernadett</i>	181
E számunk szerzői.....	183